

HVIDBOG

NÆSTVED FRI SKOLE

2020

Indholdsfortegnelse

Forord side 3

Dannelse side 3

12 teser om dannelse side 4

Skolens værdier side 5

Demokrati side 6

Hvad bærer vi med ind i nutiden side 7

Strukturen på NFS side 8

Den frie leg side 9

"Gulvets" funktioner side 10

Næstved Fri Skoles børnesyn side 11 - 12

Retssystemet side 13

Hvad skal man kunne når man afslutter et skoleforløb på NFS? side 14

De nuværende elevers synspunkter side 15

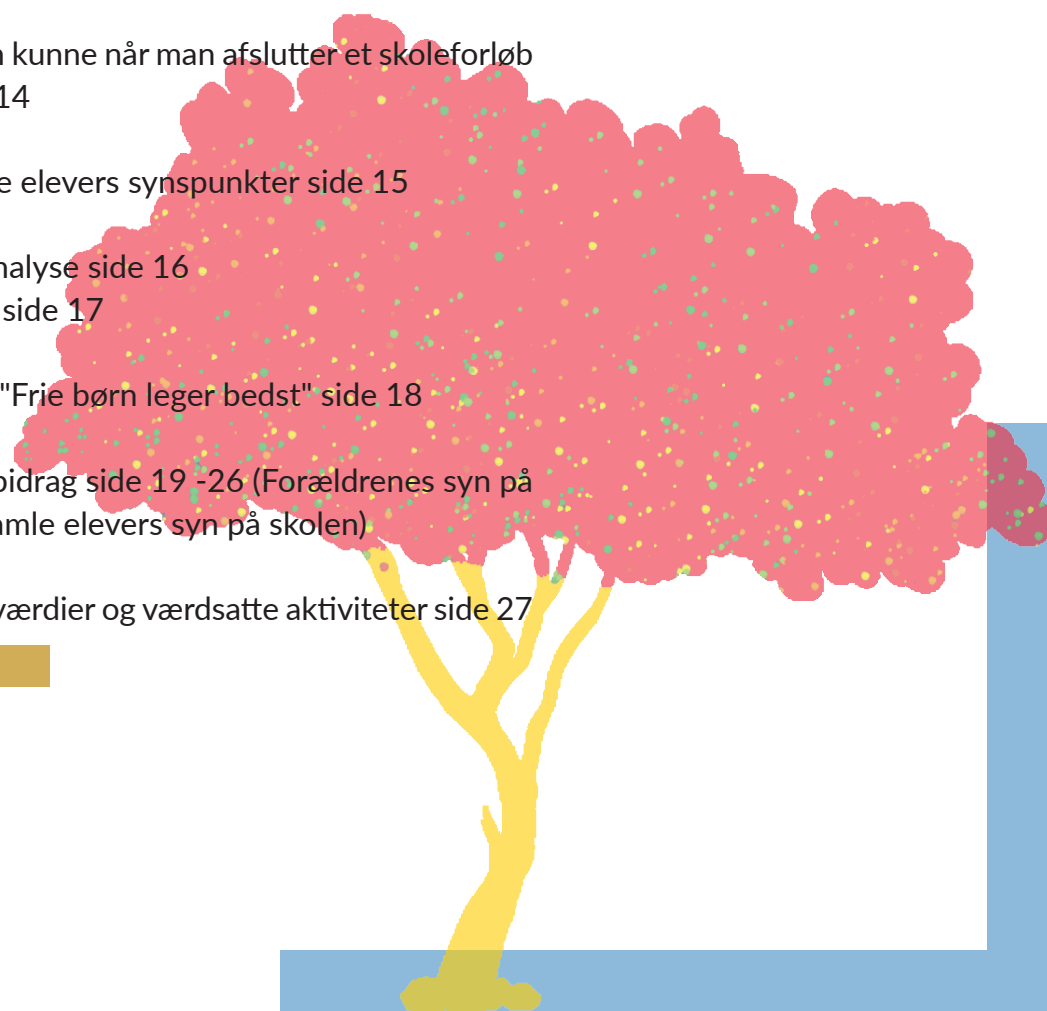
Personalets analyse side 16

Brev fra Flora side 17

Fra fra bogen "Frie børn leger bedst" side 18

Bestyrelsens bidrag side 19 -26 (Forældrenes syn på skolen - De gamle elevers syn på skolen)

Fremhævede værdier og værdsatte aktiviteter side 27

Indhold

I Hvidbogen er vi undersøgende på 3 områder: Skolens historie, "Skolen i dag" og "Skolen i morgen". Det sker med bidrag fra nuværende og gamle elever, personalet og forældre. Hvidbogen kan både læses som en introduktion til skolens måde at være skole på, som en evaluering af skolens nuværende praksis, og som et pejlemærke for skolens fremtidige udvikling.

Resume - det hurtige overblik!

Hvidbogens hovedpunkter uddybes under "Fremhævede værdier og værdsatte aktiviteter". Resumeeet her gengiver kun et uddrag af de modtagne tilbagemeldinger fra ansatte, elever (nuværende som gamle), forældre og bestyrelse.

Skolens personale har følgende opmærksomhedspunkter:

Skolens personale er optaget af at skabe nye undervisningskoncepter i samarbejde med børnene, der både favner legen og den faglige fordybelse. Der er stor interesse for et samarbejde med erhvervslivet og organisationer i forhold til virkelighedsnære projekter, herunder Internationale projekter. Samarbejde med professionshøjskoler, praktikanter, universiteter og forskere mhp. udvikling og udbredelse er også områder lærere og pædagoger ønsker indgå i.

De gamle elever har følgende opmærksomhedspunkter:

De gamle elever er optaget af overgangen mellem NFS og ungdomsuddannelserne (livet efter NFS). De har oplevet at overgangen har været svær, og efterlyser flere redskaber til at lette overgangen. De nævner også, at deres skolegang har givet dem demokratisk dannelse, frihed til at være sig selv, og vigtige valgkompetencer.

Forældrene har følgende opmærksomhedspunkter:

Inddrage flere forældrekompetencer i den daglige undervisning. Sikring af koblingen mellem en social og en faglig profil. Styrkelse af forældretilhørsforholdet til skolen. Der er et ønske om at minimere utrygheden omkring det enkelte barns progression og niveau. Børnenes skærmforbrug om eftermiddagen vækker bekymring, særligt hos de yngste elevers forældre. Derudover ønsker man en styrket kobling til det omkringliggende samfund.

De nuværende elever har følgende opmærksomhedspunkter:

Både inde og ude er der ønsker om et løft, både med hensyn til eleverne skolemiljø og deres muligheder for aktivitet inde som ude. Der er ønske om en styrket faglighed på nogle områder og mere sprognundervisning. Undervisningsaktiviteter "ud af huset", bliver også fremhævet.

Generelt

Generelt er trivselen god og tilfredsheden med skolen er stor. De "bløde" værdier bliver fremhævet og værdsat. Næstved Fri Skole er et godt sted for børnene og forældrene er trygge og glade for de voksne, den struktur og den kultur, som er på skolen

De gamle elever er også glade for den fortsatte tilknytning til skolen og for at komme på skolen selv mange år efter. Det betyder ikke at skolen er perfekt; der er mange områder der enten skal efterses og forbedres - og der er nye muligheder der skal undersøges! Vores seneste tilsynsrapport understøtter det høje niveau på både trivsel og læring.

FORORD

Hvidbogen er skrevet af Jonas Sprogøe (formand for bestyrelsen - "Bestyrelsens bidrag") og Kim von Bülow (skoleleder - de øvrige afsnit) i 2019/2020. Afsnittet om skolens børnesyn er skrevet af Ole Linder (lærer på NFS).

FORORD

Hvidbogen er tænkt som en status på skolens tilstand. Tilstand forstået på den måde, at bogen er et øjebliksbillede på "hvor er vi nu?", "hvordan ser vi på fortiden?" og "hvordan ser vi på fremtiden?". Hvidbogen skal desuden ses som et procespapir; vi skriver videre på bogen løbende i takt med vi får nye input. Med bogen i hånden vil vi se ud i fremtiden, og være undersøgende på vores muligheder og drømme for skolen.

Hvidbogen skal understøtte en fælles forståelse for skolens identitet. "Vi" er børnene, forældrene, personalet, bestyrelsen og andre interessenter. Målet er grundlæggende at skabe åbenhed, og et fundament for en konstruktiv dialog hele vejen rundt.

SVEND BRINKMANN

"Dannelse handler om, at man finder ud af, at der for fanden er noget, der er vigtigt, uanset om man lige forstår det eller ej. Vi udspringer af en historie, kultur, tradition, og en natur, som bør betyde noget for os. Dannelse er en proces, hvor vi lærer at forstå, at verden ikke kun handler om mig. Vi er kun noget, fordi vi er en del af noget."

12 TESER OM DANNELSE I FRISKOLERNE

"Ellen Key: "Dannelse er det der er tilbage, når man har glemt, hvad man har lært."
(Barnets århundrede)."

Næstved fri skole er i mange henseender en særegen skole. Den adskiller sig fra andre frie grundskoler, men fælles for alle er dannelsesbegrebet. "Dannelse" kan være et luftigt begreb som mange har en mening om, både med hensyn til begrebet i sig selv, og til hvordan det kan udfolde sig i hverdagen. kunne se på begrebet indenfor friskoleverdenen. Teserne er udarbejde af mig i samarbejde med 7 andre skoleledere fra friskole-verdenen.

Dannelse i friskolerne...

1. forudsætter, at vi tror på, at det enkelte menneske har værdi i sig selv.
2. tager udgangspunkt i troen på fællesskaber og at noget er større end den enkelte.
3. er at se barnelivet som værdifuldt i sig selv og ikke kun som en forberedelse til voksenlivet.
4. opstår i en inkluderende og forpligtende fællesskabskultur, der er karakteriseret ved tryghed, respekt, ligeværdighed og meningsfuldhed.
5. er at kunne flytte fokus fra sig selv og udvise empati.
6. sigter mod det frie og myndige menneske, som forholder sig kritisk og handler både ansvarsfuldt og selvbevidst.
7. er, når undervisning åbner vinduet til kultur, viden og erfaringer for derved at vække barnets undren og nysgerighed.
8. sker, når de voksne, med autoritet, sætter deres faglighed og erfaring i spil i børnenes tjeneste.
9. lærer barnet at forstå, tro på og have mod til demokrati for frit at kunne genskabe samfundet lokalt og globalt.
10. får liv af fantasi, skønhed, humor og kærlighed til livet.
11. er frisættende. 12. giver håb

Når man hurtigt læser teserne i gennem, kan man godt opleve dem som så åbenlyse rigtige, at de grænser til det åbenlyse. Men hvis man fordyber sig vil man erfare, at de vil have stor betydning på en skoles dagligdag; hvis man ser barnelivet som noget der har værdi i sig selv, så er målstyring, færdighedskrav på bestemte alderstrin og tests ikke vejen frem.

Man bliver nødt til at tage udgangspunkt i barnet livssituation her og nu, hvis man skal tage tesen alvorligt! .

SKOLENS VÆRDIER

Glæde, nysgerrighed og engagement er elevernes udgangspunkter. Gennem venskaber og fællesskabet på skolen udvikler eleverne sig socialt, og skolens overskuelige størrelse giver gode muligheder for aldersintegrering.

Forholdet mellem elever og ansatte, og eleverne imellem, er ligeværdigt med respekt for forskelligheden og med en demokratisk tilgang til styringen af skolen. De voksne møder eleverne, hvor de er.

Demokratiet er en del af hverdagen, det er nærværende og læres gennem praksis. Skolens hele virksomhed giver plads til ro og fordybelse, til leg og samvær, til fysisk udfoldelse og kreativitet, til innovation, til personlig udvikling, til struktureret undervisning og til målrettet selvvirksomhed.

Vores holdning er, at livet er én lang læreproces, hvor det ene valg afløses af det andet. Jo tidligere i livet barnet får lov at øve sig i at vælge og tage ansvar for egne valg, jo hurtigere udvikler det sin evne til at vælge "rigtigt". Samtidig øges dets selverkendelse, selvtillid og tillid til de omgivelser, der hjælper og støtter i udviklingen.

Åbenhed og fleksibilitet er kendetegnende for skolens grundlag. Vi udvikler os hele tiden, men værdierne ændres ikke.

SKOLENS VÆRDIER

DEN PÆDAGOGISKE PLATFORM

Den pædagogiske platform på Næstved Fri Skole handler om at skabe et godt samspil. Det er i samspillet mellem elev, lærer og faglighed, der skabes mulighed for læring.

I de forskellige aldersgrupper arbejdes der med elevens personlige og faglige udvikling ud fra en holdning om at tilgodese behovet for tryghed og gode rammer, så læring kan finde sted.

DEMOKRATI

Sudbury Valley School anså demokrati som det bedste styreform overordnet set, og indførte styreformen på skolen for lære børnene de principper og metoder, der er gældende i et demokrati.

Formand for danske friskoleforening, Peter Bendix Pedersen, skriver i Politiken den 5. oktober 2016 under overskriften "Demokratiet har ingen trosbekendelse":

"Demokratisk dannelse er i lovgivning sammenhæng desuden et alt for upræcist begreb. Hvordan fører man tilsyn med demokratisk dannelse? Og hvornår bliver man erklæret udemokratisk? Det væsentligste sigte med al undervisning må være, at eleverne myndiggøres og dannes, så de er i stand til at indgå i et samfund bygget på frihed og folkestyre. Demokrati kan ikke være målet i sig selv."

Ovenstående citat understreger, at demokratiet i sig selv er ren form, men følgevirkningerne er essentielle; dette stemmer i høj grad i overensstemmelse med tese 4: Tese 4: "Dannelse i friskolerne opstår i en inkluderende og forpligtende fællesskabskultur, der er karakteriseret ved tryghed, respekt, ligeværdighed og meningsfuldhed".

Alle frie grundskoler uden undtagelse er underlagt lovgivning med krav om demokratisk dannelse:

Det følger af friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt., at de frie grundskoler efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder,..."

Folkeskolelovens formålsparagraf § 1, stk. 3: "... forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre".

NFS overholder selvfølgelig denne lovgivning. Så hvad adskiller os så fra andre skoler? Hvordan udfolder demokratiets sig konkret på NFS?

På NFS er den inkluderende fællesskabskultur tydelig. Skolens regler er bestemt på skolemødet, hvor alle elever har mulighed for at deltage. Det er ligeledes muligt for eleverne, at få fjernet eller modificeret reglerne, eller få nye tilføjet. Selv regler der er lovbestemte, eller regler der vedrører sikkerhed, vendes på skolemødet, således der skabes en dybere forståelse for reglens indførelse. Det er bare ét eksempel på demokratiforståelsen på NFS.

Hvad bærer vi med ind i nutiden?

På skolens hjemmeside kan man læse følgende:

"Næstved Fri Skole tilbyder med sin grundidé og struktur et sted, hvor eleverne kan lære selvstændighed, lære at vise og blive vist tillid.

Respekt og ansvar er nøgleord i hverdagen i et miljø, hvor eleverne møder livets mangfoldighed inden for rammerne af et demokrati.

Glæden, nysgerrigheden og engagementet, fællesskabet og ønsket om at dygtiggøre sig er udgangspunktet.

Vores holdning er, at livet er én lang læreproces, hvor det ene valg afløses af det andet."

Disse 4 sætninger har stået på skolens hjemmeside i lang tid. Der kan ske det, at man med tiden bliver "blind" for sådanne overordnede betragtninger; lignede udsagn står på mange andre skolers hjemmesider. Spørgsmålet må være; er udsagnene til enhver tid gældende i skolens hverdag? Er der kommet nye til som er ligeså vigtige? Det er ikke de 4 udsagn der "sælger" skolen; det er den oplevede hverdag (skolens praksis) og "ringene i vandet". Altså forældre der bekæfter, at der er sammenhæng mellem værdier og praksis. Alle 4 sætninger afspejler sig i en eller flere af teserne. F.eks. ligger sætningen "det ene valg afløses af det andet" sig op ad tese 6 "det frie og myndige menneske". Altså, at frihed og myndighed forudsætter evnen til at foretage bevidste og ansvarlige valg. Der ligger også implicit i sætningen, at omskiftelighed er et vilkår som man skal træne for at kunne håndtere.

Næstved Fri Skoles idégrundlag blev oprindeligt hentet fra Sudbury Valley School, en demokratisk friskole i Massachusetts, USA. I Daniel Greenberg's bog "Endelig Fri" beskrives denne skoles værdigrundlag (se skolens værdier).

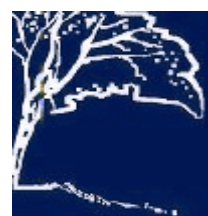
Fokus på børns evne til at tage et personligt ansvar

Mennesket er af natur nysgerrigt (Aristoteles Metafysik); børn følger sin naturlige tilbøjelighed til at lære drevet af den iboende nys-

gerrighed. Skolen/ansatte er passive når der ikke er bud efter dem i barnets læringsforløb.

Denne tænkning udfordres af tese 7, der taler om at åbne et vindue til viden, kultur mv. Altså en undervisning der viser og giver mulighed for at betragte verdenen. Jeg mener at passivitet er for radikalt. At børnene lærer på forskellige måder og med egne tidsintervaller er en ting, men inspiration, udfordringer, oplevelser mv. er i min optik vitaminer til den iboende nysgerrighed. I hvert fald er der her et udgangspunkt for en god debat om læringens natur. Hvis eleverne på eget initiativ opsøger og finder læringssmuligheder skal det selvfølgelig understøttes fuldt ud. Der er dog den begrænsning der hedder "stå mål med-kravet". Overordnet betyder det, at elever, der forlader 9. klasse på en fri grundskole, skal have fået en undervisning, som giver dem de samme muligheder for at komme videre i uddannelsessystemet, som hvis de havde gået i folkeskolen. Det betyder i dagligdagen, at lærerne hele tiden skal have folkeskolens mål i baghovedet, når en elev vælger at fordybe sig. Grundloven af 1953 (nuværende):

"Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen. Forældre eller værger, der selv sørger for, at børnene får en undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtige at lade børnene undervise i folkeskolen".

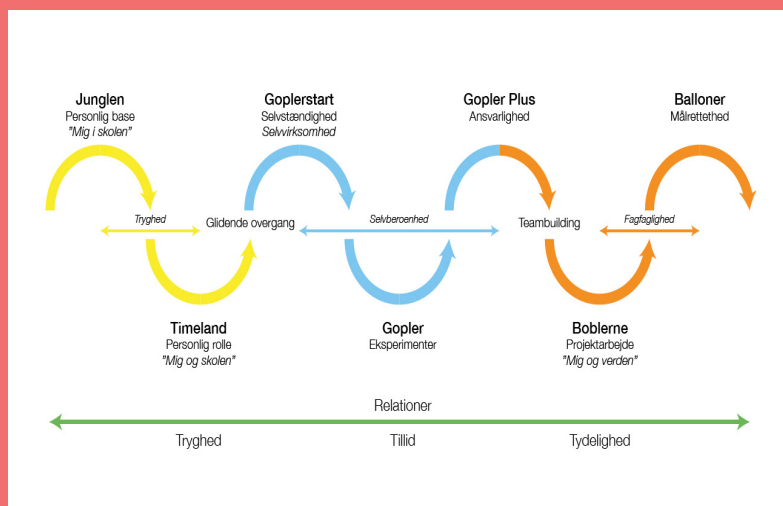

STRUKTUREN PÅ

NFS

HVORDAN SER SKOLEGANGEN UD PÅ SKOLEN FRA START TIL SLUT?

Overskrifterne i de enkelte grupper

Junglen: Personlig base "Mig i skolen"
Timeland: Personlig rolle - "Mig og skolen"
Gopler-start: Selvstændighed/Selvvirksomhed - "Jeg og skolen"
Gopler: Eksperimenterende - "Jeg og mit virke"
Gopler-plus: Ansvarlighed - "Jeg og min retning"?
Boblerne: Projektarbejde - "Jeg og Verdenen"
Ballonerne: Måltettedhed - "Jeg og mine mål"

Overskrifterne i overgangene

Jungle->Timeland :Tryghed
Timeland->Gopler-start: Glidende overgang
Gopler-start->Gopler-plus: Selvberøenhed
Gopler-plus->Boblerne: Teambuilding
Boblerne->Ballonerne: Fagfaglighed

Strukturen er i dag inddelt i 3 hovedområder: indskoling (Junglen og Timeland), mellemtrin (Gopler og Gopler-plus) og udskoling (Bobler og Balloner).

I praksis er der flere undergrupperinger og overgangs-grupper; Gopler-spirer (elever fra Timeland der er ved at være klar til at starte i Goplerne) og Gopler Plus (elever fra Goplerne der er ved at være klar til at bliver Boblere). Derudover er en tydelig adskillelse af Junglen og Timeland, samt Boblere og Balloner. Under Gopler-forløbet er der en opstartsperiode der benævnes Gopler-start. Disse opdelinger af eleverne har historisk være dynamiske. På NFS kan man tale om 8 trin internt på skolen i forhold til de 10 officielle trin (0. - 9.klasse) i folkeskolen.

Aldersintegrering er en vigtig hjørnesteen på NFS. Selvom der er opstået flere grupperinger gennem tiden er det vigtigt, at der er et flow igennem systemet der passer til det enkelte barns udviklingsstrin. Det afgørende er barnets motivation, parathed, indlæringshastighed mv. for barnets indplacering - ikke barnets alder! Integreringen betyder også at børnene lærer at tage hensyn og udvise hjælpsomhed i forhold til mindre elever, altså en ansvarliggørelse i forhold til fællesskabet (tese 2). Læs mere om skolens struktur under afsnittet "Næstved Fri Skoles børnesyn".

Fokuspunkter i strukturen

Tryghed: Man kan kun lære, udvikle sig og være i trivsel, hvis man er tryk.
Tillid: Det er et mål, barnet oplever at have tillid til, at alle vil barnet det godt, og at voksne er til at stole på. Et andet mål er at barnet tør fejle uden at miste modet. Dette understøttes af, at den voksne viser ærlighed/autenticitet, nærvær og oprigtig interesse i barnets undersøgelser.
Tydelighed: Barnet har brug for at vide, hvad der forventes. Barnet har brug for at vide, hvad han/hun gør rigtigt og hvad der er hensigtsmæssigt. Det er de voksnes ansvar på fællesskabets vegne at italesætte problematikker, og rammesætte barnets adfærd. Struktur giver tydelighed.

Den frie leg

Leg er et centralt element på NFS. Leg er en helt grundlæggende del af børns liv, af deres måde at være i verden, og at udvikle erfaringer på. Gennem legen udvikler børn helt naturligt deres fantasi, virkelyst, sprog og sociale kompetencer. Gennem legen danner de deres forståelse af, hvem de selv er – alene og i fællesskabet.

På NFS har legen derfor en værdi i sig selv. Legen behøver ikke (men kan godt) være knyttet til læringsmål. Det betyder at vi værdsætter og understøtter børnenes frie leg, og vi benytter legen i undervisningen som et naturligt element. Den legende undervisning og den frie leg (børns selvorganiserede leg), stimulerer børnenes naturlige nysgerrighed på livet: I legen har de et rum, hvor de kan udtrykke tanker, ideer og følelser. Legen anvendes også i mere strukturerede forløb (primært lærer/pædagogstyrede) på temadage, "fredag på tværs", ture ud af huset og diverse arrangementer (traditioner). Børnene på NFS bliver dog altid inddraget på forskellige niveauer, når de strukturerede forløb planlægges af personalet. Skolen har ikke en decideret legeplads, men en have hvor der er plads til fri udfoldelse; altså en naturlig legeplads.

Følgende er karakteristika ved legen:

- De udvikler deres fantasi.
- De forhandler roller og deltagelsesmuligheder (sociale kompetencer).
- De kommunikerer med og uden sprog.
- De øver sig på at håndtere konflikter. Se skolens retssystem.
- De øver sig i at gå ud og ind ad fællesskaber.

De risikofyldte lege

Hvad kan jeg? Hvad tør jeg? I den risikofyldte leg får børn mulighed for at mærke deres egne grænser, og derfor tiltrækkes børn tit af de vilde og/eller pjattede lege. Spænding er tit et omdrejningspunkt for børnenes lyst til at lege, og det er vigtigt, at der også er lege, der møder børnenes spændingsbehov.

De fjollede og risikoprægede lege er der plads til på NFS. Skolens regelsæt, der udarbejdes i samarbejde med børnene på skolemøderne, danner rammerne om udfoldelserne f.eks. i haven eller i salen, og børnene trænes til at drage omsorg og passe på hinanden blandt andet gennem retsmødesystemet.

Pædagogernes opgaver

- At hjælpe de børn der har svært ved at lege eller at komme ind i legene
- At stimulere børnenes legelyst; at "lege på sidelinjen"; hjælpe med konflikter, hjælpe med at skrive klager, hjælpe børn der har slået sig, spejle børnene ("sikke en fed leg I har gang i!") mv.
- At iværksætte aktiviteter, der kan stimulere og mangfoldiggøre nye legemuligheder (ex. træklating)
- At sætte de fysiske rammer (udeområder, haven, bålplads, legeredskaber, gården, mv.)
- At være med i legen (spil, sanglege, rollespil, mv.)
- Alt dette skal ske uden at forstyrre børnenes egne lege eller afbryde dem. En uhensigtsmæssig indblanding kan bremse eller ødelægge børnenes lege, da voksne ofte har et andet syn på lege eller ganske enkelt ikke kan sætte sig ind i ex. fantasilege. Børnene kan automatisk komme til at følge den voksne, hvilket de voksne skal være opmærksomme på hvis de deltager i børnenes lege.

Fælles ansvar for trivsel

På NFS er vi alle, børn som voksne, ansvarlige for alles trivsel og sikkerhed. Børnene trænes i at løse konflikter indbyrdes, benytte skoles retssystem, i skolens levende regler og i at drage omsorg for hinanden i hverdagen. Da vi er en lille skole med tætte relationer på tværs af alderstrin, og et børnesyn, hvor traditionelle magtpositioner mellem barn og voksen forsøges minimeret, er opsyn i form af f.eks. gårdvagter ikke en nødvendighed. Børnene lærer hurtigt at de kan finde hjælp inde i Kolossalen, hvor der så vidt muligt altid er en voksen tilstede.

Om eftermiddagen

Om eftermiddagen er der mulighed for at komme ind i Kolossalen og spille spil, lave kreative sysler eller fortsætte legene i de forskellige lokaler rundt i huset eller udenfor. Fortsat er den frie leg styrende for de aktiviteter der opstår, men det er især i eftermiddagstimerne at børnene på tværs af grupperne kan lege sammen. Enten med et brætspil eller mere fysiske lege som stikbold i salen, dåseskjul i haven eller rundbold på fodboldbanen. De aktiviteter, der sættes i gang er som oftest på børnenes initiativ, som de voksne bakker op om.

“Gulvet” er en betegnelse for pædagogernes arbejde med børnene.

GULVETS FUNKTIONER

På gulvet er en “blækspruttefunktion” hvor det altid er vigtigt at udstråle ro, tilgængelighed, men også sørge for holde ro og hjælpe de børn der har for meget “krudt” til at søge ud i haven og brænde deres energi af. Eller på anden måde at foreslå dem nogle alternative aktiviteter.

At være på gulvet er at være en synlig voksen der er til stede og kan guide elever. Når der er timer, er det ofte med et spørgsmål om de har timer, og så “hjælpe” dem tilbage til timen eller være undersøgende på hvorfor de ikke deltager. I pauser og resten af dagen, er det vigtigt for skolen, at vi er synlige, og kan være med til at sætte tydelige grænser og hjælpe elever på vej i de ønsker de måtte have ex. skrive klager, finde spil og facilitere kreative ideer i det omfang eleverne måtte ønske dette.

Og det praktiske...

Generel oprydning af skolens inde og ude områder. Primært er det i kolossalen, men ligeså meget er det at sørge for der ser rimeligt ud i løbet af dagen, men også at bruge tid på at hente de elever der har efterladt madpapir, bøger eller andet. Dette tager ofte længere tid end det ville gøre at klare det selv, men med tiden bliver eleverne bevidste om det og rydder op efter sig selv. Dette indebærer man “rundere” både nede, oppe og i haven og har et overblik over hvor eleverne befinder sig og hvad de foretager sig.

Sørge for vasketøjet er sat over og tørret og lagt sammen så der er klar til fredags-rengøringen og klude og viskestykker ikke en en mangelvare i dagligdagen.

Forældrekontakten om eftermiddagen er meget vigtigt da det er her forældrene har mulighed for at mærke skolen, så de er altid velkomne til sætte sig med en kop kaffe eller bare være tyve minutter om at hente deres børn.

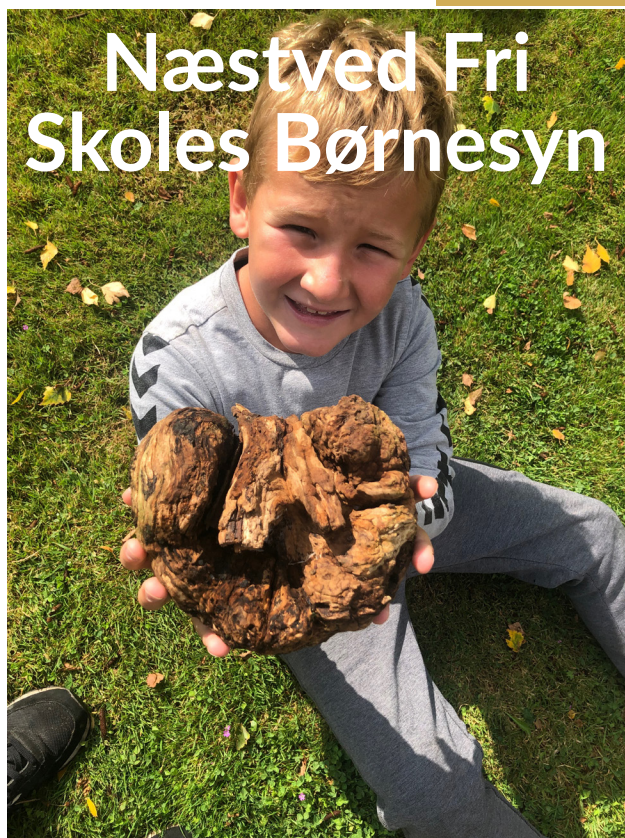
Pædagogerne arbejder indenfor følgende rammer:

1. Være synlig - så børnene ved at de kan komme til én i kolossalen, hvis de har brug for hjælp. Kontakt til børn og forældre kommer i kolossalen og siger goddag og farvel.
2. Hjælpe med børnenes konflikter. Fakta, følelser, behov, handling, og hjælpe med at skrive klager.
3. Gå runder på hele skolen og haven - for at vise børnene, at man er der og at børnene kan bruge én efter behov.
4. Hjælpe børn til at rydde op efter sig selv rundt om på skolen.
5. Aftale med børnene hvem der tager ansvaret, når de låner spil, klodser, frisbee osv.

Nøgleord:

Tilgængelighed og synlighed
Konflikthåndtering
Ro, orden og ansvar
Aktivitet
Forældrekontakt

På NFS bliver børnene/eleverne set og hørt. Flere instanser på skolen medvirker til et helhedssyn på børnene. Sanne (trivselsmedarbejder) sikrer i samarbejde med pædagoerne og kontaktlærerne, at der er fokus på barnet i sig selv, barnet i den sociale kontekst (venner, legekammerater, interessefællesskaber mv.) og barnet i undervisningen og barnets familieforhold. Rammerne på skolen gør at det er muligt at tilrettelægge undervisningen ud fra barnets behov, interesser og generelle prædispositioner for læring. Hvis vi hæver os lidt op i en dannelsesmæssig sammenhæng, så er der en generel udfordring i at se barnet og eleven samtidigt. Som lærer skal man påtage sig en styrende rolle for at lede barnet/eleven frem. Men det skal gøres således at der ikke blokeres for barnets evne til at klare sig selv. Dette er noget af det mest vanskelige ved lærerrollen. På den ene side en autoritet/omsorgsperson, der favner barnet, og på den anden side skal man sørge for at barnet kan (for)blive frit og tænke selv. Dette kræver at man ser barnet både som et individ (et barn), og som en der lærer, altså elevperspektivet.

”Mennesker, der kan opføre sig ordentligt, gør det”.

På Næstved fri skole anses børn (og voksne) som kompetente livsduelige mennesker. Mennesker har en naturlig orientering mod at udleve sit bedste potentiale og indgå i meningsfulde harmoniske relationer med andre mennesker. På Næstved Fri Skole er voksne og børn lige, men har forskellige roller i fællesskabet.

Mennesker udvikler sig ikke lineært, men følger sin helt egen unikke vej. På Næstved Fri Skole følger vi individets udvikling med en afstemning af behov og muligheder inden for de rammer som fællesskabet tilbyder.

Overordnet er skolen organiseret med tre trin, hvor barnet på første trin (Urskoven) har brug for en tydelig og konkret rammesætning. Tryghed er vigtig. Her bærer undervisningen præg af en meget voksenstyret guidning, hvor barnet lærer at navigere inden for de etablerede rammer.

På næste trin (Goplerne) kan barnet orientere sig inden for rammerne. Barnet arbejder bl.a. med sin identifikation, afsøgning af forskellige roller og læringsstrategier. Eleven vælger selv sit eget skema, og egne initiativer bliver understøttet undervisningsmæssigt.

På sidste trin (Bobler/Ballon) orienteres eleven mod omverdenens krav og forventninger til eleven. Undervisningen bærer præg af en specifik faglig undervisning parallelt med det øvrige samfund mhp. folkeskolens afgangsprøve.

Overgangene mellem trinene er ikke aldersbestemt, men afstemt i forhold til modenheds-, faglige- og sociale kriterier. Overgangen mellem første og andet trin kan være meget flydende afhængig af behovet for tilvænning, hvor overgangen fra andet til tredje trin er mere skarpt, til gengæld kan der være behov for ekstra tid i Bobler-perioden. Overgangene foretages i tæt dialog mellem de voksne omkring barnet (forældre og personale) og barnet selv.

Vi stoler på at fri leg bidrager til, at barnet selv anviser sit næste stadie for udvikling. I den fri leg er det barnet selv der oftest sammen med andre udvikler og udfører en aktivitet ... den har en værdi i sig selv. (Ericsson). . Selvom legen skifter karakter stopper den ikke ved skolealderen, men kan udvikles gennem hele livet, således at individet selv kan definere, hvad der er behov for at udvikles/læres mestres. På Næstved Fri Skole gives der plads til den frie leg som en aktiv del af læringsmiljøet.

De fleste børn frem til puberteten lærer af succeser og ikke af nederlag. På Næstved Fri Skole understøtter vi faglige succeser frem for at fokusere på fejl og mangler.

Konflikter ansues på Næstved Fri Skole som en læringsproces. I retsmøderne bliver konflikterne behandlet ud fra fakta-følelser-behov(-handling) i en assertiv kommunikation. Ved at gennemgå konflikterne faktisk og spørge ind til bevæggrundene for adfærden bevidstgøres de udviklede strategier, og konsekvenserne af strategierne kan evalueres. På Næstved Fri Skole ønsker vi at eleverne bliver selvbevidste individer med forskellige handleinitiativer, der er afstemt i forhold til fællesskabet.

Retfærdighed er ikke nødvendigvis at alle skal have lige meget, men alle bør have lige mulighed for at få deres behov opfyldt. På Næstved Fri Skole anses mangfoldighed og forskellighed, som en præmis for mennesket. Samhørighed opstår når fællesskabet rummer og tilgodeser individet, samtidig med at individet tilgodeser og bidrager til fællesskabet.

Der er forskellige typer af regler på Næstved Fri skole.

Generelle regler: Omhandler bla. regelsæt omkring overordnet adfærd og trivsel. Fx. Er det ikke tilladt at tage andres ting.

Sikkerhedsregler: Omhandler regelsæt omkring sikkerhedsforanstaltninger. Fx. må der ikke leges med ild.

Mødepligtsregler: Omhandler regler for fravær.

Skolemøde procedureregler: Omhandler regler for, hvordan skolemøderne skal forløbe.

Retsmøde regler. Omhandler hvordan retsmøderne skal forløbe.

Regler for færden udenfor skolen: Omhandler regler for opførsel udenfor skolens område, indenfor skoletiden. Der kan ansøges om udgangstilladelser til:

Salen: mulighed for at krydse vejen over til salen

Byen: mulighed for at færdes inden for byskiltet

Fuld: mulighed for på egen hånd at tage væk fra skolen

De levende regler: Dynamiske regler, som er regelsæt om alt lige fra brug af hængekøjer, over skærmtid til hvilke rum der er stillerum.

Skolemøderne bruges af voksne og elever til at understøtte dagligdagen på skolen, hvor der ved

simpelt flertal stemmes om alt fra udlån af skolens faciliteter til etablering af nye levende regler eller dispensation herfra. Skolemødernes demokratiske proces er bl.a. med til at eleverne bliver bevidste om reglernes betydning for fællesskabet. Elever og voksne får mulighed for at tage ejerskab for regler. Eleverne kan bruge retsmøderne, såfremt regler ikke overholdes. Herved udstyres elever og voksne med handleinitiativer til at forsøge at ændre reglerne i stedet for at bryde dem.

Retssystem og konflikthåndtering

Skolen har valgt at lade udviklingen af sociale kompetencer have prioritet på højde med øvrige faglige kompetencer.

Konflikter, der ikke løses her og nu, håndteres således ved møder, der ledes af en voksen og to elever.

Når der opstår konflikter på skolen, kan man vælge at skrive en klage med angivelse af årsag til klagen. Dette gælder alle; elever og ansatte!

Klagen behandles derefter på et møde, hvor den opståede situation drøftes grundigt igennem, alle parter høres, og der bliver indkaldt evt. vidner, hvis der er uenighed om forløbet. Der afsluttes med en aftale mellem parterne eller en konsekvens, der skal modvirke, at en lignende konflikt gentages.

Andre konflikter løses ved mediation – en mægling mellem to parter, der afsluttes med en aftale.

Den grundige konfliktbehandling er en vigtig faktor i udviklingen af en tryk og demokratisk skolekultur.

Retssystemet

- FAKTA
- FØLELSER
- BEHOV
- ANMODNING/KONSEKVENNS

Retssystemet er et element i en tryk og demokratisk skolekultur. Konflikthåndteringen er ikke "kun" beregnet til at løse konkrete problemer, men også via konfliktmodellen lære børnene selv at løse konflikter i hverdagen. Målet er desuden, at lære børnene om hvordan et retssystem fungerer; egen argumentation, vidner og konsekvens. Ordet "retssystem" kan lyde hårdt i en skolekontekst. Faktisk er der tale om mediation og konfliktbehandling mere end et decideret retssystem, men vi fastholder ordet fordi et retfærdigt og upartisk retssystem er grundlæggende for et troværdigt demokrati.

Pædagogisk set flyttes mange konflikter (dog ikke alle) ud af det sociale rum (klasserummet, gården, haven ect.) og ind i retssystemet. Dette giver en meget roligere og fair konfliktbehandling; kendsgerninger kan undersøges, følelser og behov kan fremlægges og handlinger aftales.

Hvad skal man kunne når man afslutter et skoleforløb på NFS?

"I jeres skole er det meningen, man skal gøre det man har lyst til. I de andre er det meningen, at man skal have lyst til det man gør!". Citat fra en elev "Endelig fri".

Hvad skal man kunne når man forlader NFS?

Her er personalets bud:

1. Kan gøre en forskel.
2. Være selvrealiserende.
3. Efterleve egne individuelle mål i en demokratisk kontekst.
4. Kender sig selv (selvindsigt).
5. Har lært at bede om hjælp. Selvstændige individer der tager ansvar for sig selv.
6. Faglige kompetencer til at komme videre i uddannelsessystemet.
7. Har lært at lære, være åben for- /Lyst til læring.
8. Bidrager positivt til samarbejde og sociale konstellationer.
9. Sociale- og relationelle kompetente individer.
10. Vedholdenhed og fordybelse.
11. Være i stand til at håndtere skift.

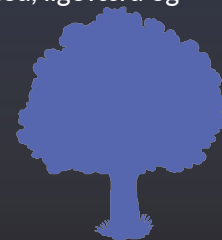
Når vi som ansatte skuer ud over skolen, som helhed, så er det netop de processer vi ser hos børnene. Vi ser børn der aktivt bevæger sig mod disse mål. - hver deres måde! Det bygger vi på observationer, evalueringer, trivselsundersøgelser og tilsynsrapporter.

I loven om folkeskolen kan man læse om de overordnede forventningerne til eleverne efter endt skolegang:

§ 1. Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Stk. 2. Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.

Stk. 3. Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

De nuværende elevers synpunkter

Junglen:

Eleverne i Junglen virker som om de stortrives! Mulighederne for leg og venskaber er i centrum. De har ønsker der knytter sig til legeaktiviteter inde og ude.

Timeland:

Leg og venskaber er (stadig) i centrum i Timeland. Udover mulighederne for leg og dyrkelsen af venskaber er der også begyndende ønsker om faglighed (Dansk, Matematik, Idræt, Ugeskema). Igen er der ønsker i forbindelse med legeaktiviteter - og aktiviteter der knytter sig til haven og Udeskolen. Frihed og selvbestemmelse som begreber begynder at snige sig ind i børnenes bevidsthed.

Goplerne:

I Goplerne er der fokus på aktiviteter hvor kroppen (aktivitet væk fra skolebordet) indgår (Idræt, Optræde, Ture mv.). Der er ønske om sprogfag og Fysik - "Palleby" (projektorganiseret undervisning)! Ryddelighed, orden og system er også en del af deres dagsorden! Frihed og demokrati fremhæves entydigt som fordele ved skolen, samt gode lærere!

Boblerne:

I Boblergruppen fremhæves "respekt for hinanden", "håndtering af konflikter", "retsmøde principperne", "fællesskabet", "at lære at tage ansvar for egen læring", "rummelighed" som positive dele af skolens hverdag. Der er flere ønsker til skolens fysiske tilstand; udluftning, toiletforhold og lysforhold - Kolossalens størrelse. Fagligt er der ønske om sprogundervisning, forbedret undervisning i nogle fag, Udeskole og Madkundskab. Så er der kritik af skolens demokratiske ånd: voksne der går mod skolens principper, det negative

bliver ikke taget alvorligt, "jeg bliver ikke altid hørt!", hvilket skal undersøges og debatteres i personalegruppen.

Balloner:

Ballonerne taler om det interne sammenhold i klassen og at der er plads til at være sig selv! Ønske om indendørs faciliteter (sofaer, bordtennis mv.) Faglige ønsker; biologi og Geografi. Der spores også en utilfredshed med visse fag. I denne gruppe er der også kritiske røster i forbindelse med skolens fællesmøder og retssystemet, som skal debatteres i personalegruppen, fungerer demokratiet optimalt?

Sammenfatning af alle grupper:

Generelt er trivslen god og tilfredsheden med skolen er stor. De "bløde" værdier bliver fremhævet og værdsat.

Både inde og ude er der ønsker om et løft, både med hensyn til deres skolemiljø og muligheder for aktivitet.

Der er ønske om en bedre faglighed på nogle områder og udvidet sprogun-

dervisning. Undervisningsaktiviteter der bevæger sig væk fra skolebordet fremhæves som ønskværdige.

Der er en kritik på nogle af skolens aktiviteter der knytter sig til kerneværdierne som skal undersøges og debatteres.

OM

Skolens elevrepræsentant og tilforordnet i bestyrelsen satte sig i spidsen for at undersøge hvordan de nuværende elever så på skolen. Elevrepræsentanten formulerede selv spørgsmålene og gennemførte undersøgelsen. Her følger en sammenfatning af undersøgelsen på de forskellige hold på skolen (skrevet af skolelederen).

PERSONALETS ANALYSE

I forbindelse med en pædagogisk weekend i efteråret 2019 udarbejdede medarbejderne på NFS en SWOT analyse. SWOT-analysen sætter fokus på både interne og eksterne forhold på skolen. Strengths og Weaknesses (styrker og svagheder) er de interne forhold, og Opportunities og Threats (muligheder og trusler/barrierer) de eksterne forhold. Hovedformålet var at identificere "det umistelige", det der gør NFS til en unik skole. Her gengives personalets bud på styrker og muligheder.

Nuværende styrker

Relationer:

Gode, stærke og tydelige relationer til børnene og deres forældre er en tydelig styrke ved NFS. Dette gælder også elevernes interne relationer på tværs af aldersgrupper (aldersintegrering)

Læringsmiljø:

Læringsmiljøet på NFS er kendetegnet ved at være trygt og anerkendende (humanistisk). Generelt kan man sige "at man passer på hinanden". Omsorg og empati er nøgleord.

Demokrati:

Skolemøderne og morgenmøderne er vigtige: at blive set og hørt! Demokratiet leves på NFS; det betyder at der bag ordene er en praksis der giver ordene legitimitet.

Konfliktløsning:

Retsmøder og mægling i hverdagen (gældende for alle), Skolen yder støtte til skole-hjem-samtaler.

Børnesyn:

På NFS får børn lov til at være børn! Det betyder blandt andet at leg og kammeratskab er i fokus, og at eleverne bliver hørt og set på en respektfuld måde.

På NFS er undervisning og opgaveløsning lystbetonet. NFS-modellen giver et tydeligt syn på hvilke egenskaber hos den enkelte der lægges vægt på og tages udgangspunkt i.

Skolen er rummelig; som barn eller voksen lægges der vægt på, at man kan være som man er (fokus på individet) - med respekt for sine medmennesker og skolens fællesskab. Det betyder også at vi er "tålmodige" på baggrund af den enkelte barns udvikling. På NFS har man troen på at man kan udfolde sit potentiale i de rette rammer.

Målsætning:

At gå ud i verden som et helt menneske...

Personale:

Det er en fordel at der er diversitet i lærergruppen og at lærerne (som individ og som teammedlem) har høje frihedsgrader i udførelsen af sit arbejde.

Det er en fordel at vi som skole ikke lukker os om os selv, men er i dialog med omverdenen - Udeskole, ture ud af huset, internationalt samarbejde.

Teamsamarbejdet er præget af rummelighed og en fleksibel tankegang (den levende organisme). Der er sammenhæng mellem det vi siger og det vi gør. Der følges konsekvent op på observationer af elevernes adfærd og trivsel.

Skolen har ikke kun fokus på elevernes faglighed og afgangskarakterer. Vi ser på eleverne som hele mennesker, fagligheden er kun et enkelt parameter.

Vi inddrager forældrene i skolen eksempelvis ved deltagelse i arbejdsweekender, som gæsteundervisere mv.

Muligheder

Skolens pædagogiske grundlag og børnesyn som grundlaget for nytænkning (af undervisningens form og indhold. Her er der tale om videreudvikling af noget vi allerede gør: nye Bamsejagt-versioner, nye fag, mv. Skolens pædagogiske grundlag og børnesyn som grundlaget for faglig fordybelse.

Udvikle nye måder at lære om udvikling og etablering af kvalificeret samarbejde.

Samarbejde med erhvervslivet i forhold til virkelighedsnære projekter - Samarbejde med lokale initiativer og fonde. Som i alt samarbejde er det vigtigt at få præciseret hvad samarbejdet skal bestå i; hvad er målet med samarbejdet? Hvad får eleverne/personalet/skolen ud af samarbejdet? Er der balance i samarbejdet?

Internationale projekter (europæisk udsyn og kulturforståelse)

Samarbejde med professionshøjskoler, praktikanter, universiteter og forskere mhp. udvikling og udbredelse. Det vigtige her er at få kvalificeret det vi gør (evt. ved hjælp af forskeres øjne på det vi gør)- det vil give os ro i forhold til vores ståsted i verden - udbredelsen er mindre vigtig).

Hjemkundskabslokale og krea-værksted evt. andre værksteder.

Det der er en rigtig vigtig del af NFS handler om de ansattes relationer til hinanden, vi forsøger at give hinanden frihed og at gribe hinanden, så vi kan udvikle os personligt. De voksnes relationer forplanter sig videre til vore elever.

Fra en forældre...

Kære Kim og resten af personalet

Fik lige lyst til at dele med jer min oplevelse af at være på skolen og del endelig gerne. Når man som jeg er "gammel" forældre på skolen, så kan man godt frygte for når ting udvikler sig, som alt jo gør, at værdierne bevarer.

Nu har jeg været på skolen den sidste uge, som fluen på væggen til boblernes kost projekt og deltaget i morgenmøde og livet på skolen. Og hold nu op hvor er vi heldige. Der emmer en ro, et nærvær og en stor kærlighed fra alle voksne i alt hvad der sker.

Morgenmøderne alene er fantastiske. 100 børn der i stilhed kommer ind og går i gang og selv styrer det hele igennem. Og boblerne en folk teenager der i 2 timer sad stille og fuldt optaget, med masser af gode spm til foredrag om kost og kostens betydning for kroppen fra en "fremmed" gæst. Hold nu op de var så søde fornuftige og ordentlige. Og da jeg sad i klassen og bare betragtede de unge mennesker og den måde de gik til deres projekt på, blev jeg så stolt af dem alle. De var så ordentlige, seriøse og respektfulde overfor alt de lavede og overfor hinanden. Og det de opnåede var så flot!

Og sidst men ikke mindst, da jeg torsdag morgen kommer ind i kolossalen efter der har været pige sleepover og snak hele natten, så spiller: min kat den danser Tango. Og alt ånder ro. Ungerne sidder og putter med hinanden og bare hygger og Tove står bare og nyder det hele med et smil. Kan man blive andet end lykkelig for, at selv om vi nu har været en del af denne skole i snart 15 år, så er den stadig helt unik særlig dejlig. Kæmpe Tak til jer voksne der gør det muligt hver dag, at vores børn bare har det godt. Det er ingen selvfølge når vi kigger ud på verden omkring os.

Kærligst Flora

Fra skolens tilsynsførende Knud

Nordentoft:

En skole, der lever op til sine værdier, sin vision og mission

Glade børn og unge som lærer meget, og udvikler sig godt

Medarbejdere og ledelse som er ambitiøse, kompetente og dedikerede.

Kvaliteten af undervisningen, pædagogiske indsatser og relationsarbejdet til fremme af god trivsel er meget høj.

Børn og unge får absolut god, hjælpsom og brugbar ballast med fra Næstved Fri Skole.

Fra tilsynsrapporten 2020

...Og endelig vil jeg gerne anerkende jeres anerkendende tilgang til børn, unge og hinanden i hverdagen! Det hører og ser jeg hver gang jeg er på skolen. Stærkt!

Uddrag fra bogen "Frie børn leger bedst".

Eget tryk - ISBN 978-87-7691-252-2

Valgfrihed

"Hvordan foregår timerne så, når alle er i forskellige aldre, og på forskellige niveauer?"

"Det er jo helt umuligt at få alle eleverne med i undervisningen, når alle er på forskellige -som du sikkert godt kunne regne ud! Så derfor arbejder man i sin egen bog hver især. Så har man også friheden til at vælge, hvad man vil lave af fag."

"Jeg tror, man kan lære meget af at gå på en klassefri skole. Det handler ikke kun om at lave matematik af fri vilje. Der er jo ikke kun regning man får brug for i livet, det er også samværet med andre mennesker! Det er mindst lige så vigtigt."

Relationer og aldersintegrering

"Men på Næstved Fri Skole gør vi noget ud af at forstå hinanden. Alle har jo forskellige reaktioner på ting, og det har jeg også lært ved at gå her."

Det, at være sammen med folk, der er mindre eller større end en selv, lærer man også meget af."

Overordnet (frihed og initiativ)

"Den handlede om en skole uden klasser, hvor eleverne var fuldstændig frie i forhold til at fylde deres hverdag ud, og hvor al undervisning foregik på børnenes initiativ."

"Tidligere mente jeg personligt, at det vigtigste for skolen var, at eleverne fandt deres initiativ og kernen i sig selv. Det har jeg givet slip på at være så kompromisløs med."

"At lade barnet finde initiativet i sig selv betyder ikke, at barnet bare er overladt til sig selv. Der bliver arbejdet med det, men det kan være via nogle helt andre ting end det faglige. Modstand mod det faglige handler tit om mangel på selv-værd. Og så kan det at bygge en dam eller noget helt andet få barnet til at slippe følelsen af ikke at kunne lære eller ville lære det, der bliver bedt om."

"Som voksen kan man sagtens lede vejen, hvis barnet ikke kan finde ud af det selv. Men i det øjeblik, barnet har modstand på den vej, man prøver at vise det, så er man efter min mening forpligtet til at lytte til barnet og finde ud af, hvad det prøver at fortælle. Hvis man gør det, så løser tingene sig, for der er altid en grund til, at barnet gør modstand. For børn vil utroligt gerne samarbejde."

Demokrati

"Alle skolemødemedlemmer har et ansvar for at medvirke til at skabe et sundt og demokratisk miljø med størst mulig plads til den enkelte."

"Balancen mellem fællesskab og individ er et af omdrejningspunkterne, når der skal træffes beslutninger. Fællesskabet må hele tiden forholde sig til den enkeltes behov for at folde sig ud, og som individer tvinges vi hele tiden til at forholde os til den sociale sammenhæng, vi er i, med dens krav om ansvarlighed."

Konflikter

"Retsmødet forsøger altid at finde en løsning, der er acceptabel for alle implicerede parter. Er man uenig eller føler sig uretfærdigt behandlet, kan man appellere sin konsekvens, og den udsættes til appellen er behandlet." "Uden et konfliktløsningssystem ville ideen om at øve sig i selvstændighed falde til jorden. At vælge at bruge skolens retssystem er en selvstændig og moden måde at forholde sig til en konflikt på."

"Retsmødet er smadder vigtigt. Det er en af de ting, der gør skolen speciel og det er en god måde at løse problemer på. Det er endnu mere effektivt, når eleverne vil samarbejde - som vi oplever for det meste."

Tillid og tålmodighed

"Det handler om, at have tilliden, så flytter børnene sig. Det kræver tålmodighed at vente på, at de finder deres eget udtryk og bliver hele mennesker."

"At jeg har skulle affinde mig med at give børnene tid til at lære i deres eget tempo. I voksenperspektiv handler tiden om, hvor meget man kan nå i en bestemt tidsperiode. Her foregår læring i kvantespring".

BESTYRELSENS BIDRAG

Som led i tilblivelsen af Hvidbogen, har bestyrelsen stået for at afvikle en proces, der har haft til formål at afdække et forældreperspektiv og et gammel elev-perspektiv på NFS fortid, nutid og fremtid. Processen blev designet i Forretningsudvalget i tæt koordinering med den samlede proces i personalegruppen, sådan at de perspektiver denne del af undersøgelsen bidrager med, kan tale så tæt ind i hvidbogen og det fremadrettede arbejde som muligt. Procesforslag, spørgeguide etc. er løbende blevet fremlagt for og kvalificeret i bestyrelsen.

De indledende bemærkninger

Om processen:

Processen har været tilrettelagt som gruppeinterviews; to interviews med i alt otte forældre og et interview med i alt fire gamle elever. Gruppeinterviewene blev afviklet i uge 48 og 49 2019 med deltagelse af Britt Dyrhøj, Bo Kondrup og Jonas Sprogøe fra bestyrelsen.

Forældrene blev indbudt via opslag i nyhedsbrevet til at deltage på to forskellige datoer. Der blev inviteret bredt blandt forældre til børn i alle grupper, hvis børn har gået på NFS hele tiden samt forældre, hvis børn er kommet til senere. De gamle elever blev inviteret gennem deres "Gammel elev Facebook-gruppe", og der var mulighed for at deltage uanset om man er gået ud for nyligt eller for lidt længere tid siden. Interviewene er udtryk for deltagernes egne holdninger og skal ses som et "øjeblicsbillede" med afsæt i den dialog, der var på tidspunktet.

Gruppeinterviewene tog ca. 2,5 timer, inkl. pause med afsæt i en semistruktureret spørgeguide, som var udarbejdet i bestyrelsen (se evt. bilag). Interviewene blev optaget på mp3 afspiller for senere gennemlytning og reference. Udsagn er anonymiseret og fremstår blot med citationstegn i teksten. Der blev taget noter undervejs for at understøtte den senere analyse.

Spørgeguidens opbygning:

Spørgeguiden blev opbygget i to trin.

Trin 1: Hvad har vi og hvad er vi? (as is)

Første trin bidrog til en kortlægning af deltagernes opfattelser af, hvad NFS er for en skole, og at få et godt blik ind i alle de kvaliteter og selvopfattelser, som præger

kulturen på skolen, samt at få et billede af det fundament, som skolen bygger på. Her blev der i særlig grad spurgt ind til vigtige værdier, hvorfor man havde valgt NFS, hvad man sætter mest pris på ved skolen etc.

Trin 2: Hvor vil vi gerne hen? (to be)

Andet trin bidrog til en kortlægning af hvor vi gerne vil bevæge skolen hen, hvordan "den ideelle" NFS-elev ser ud (mens hn går på skolen og når hn er færdig med skolen), hvad vil vi gerne opnå (på kort og på længere sigt) og hvilke visioner og pejlemærker, som deltagerne mener, at NFS skal sigte mod. Her blev der særligt spurgt ind til hvad man håber at skolen bidrager med til barnet, hvad man synes at have fået med fra skolen samt bud på visioner og potentialer ved NFS.

Analyse:

Den efterfølgende analyse er foretaget af formand, Jonas Sprogøe, med afsæt i gennemlytning af interviewene og delvise transskriberinger. Udsagn der peger ind i de to ovenstående trin er blevet grupperet og fortolket og skrevet frem i det nedenstående. Evt. andre tematikker, der fremkommer i analysen, er ligeledes blevet beskrevet. Både forældreinterviewene og interviewet med de gamle elever er grupperet sammen i det nedenstående for at få et samlet billede af deres udsagn. Til sidst er der lavet en læsning på tværs af analysen, hvor særligt centrale tematikker bliver kondenseret og samlet op.

Hvorfor vælger forældrene NFS?

Forældrene blev spurgt ind til hvorfor de i sin tid valgte NFS som skole for deres børn, for at få en fornemmelse af, hvad de i særlig grad har lagt vægt på i forhold til skolevalg.

Fælles for de fleste af de deltagende forældre var, at deres børn først har gået i den almindelige folkeskole. NFS er således ikke det første skolevalg. Forældrene fortæller at NFS blev valgt fordi deres barn ikke trivedes i folkeskolen, enten socialt eller fagligt. Flere nævner, at de i udgangspunktet savnede en "mindre skole", "mindre målstyring", "nærhed" og fokus på "tryghed" - noget som de ikke oplevede i folkeskolen. I tillæg oplevede de et fokus på trivsel og relationsdannelse, som har været en vigtig parameter for skolevalg.

Forældrene beskriver, hvordan de i stor grad er blevet bekræftet i deres forhåbninger omkring en skole, der kunne give dét, som de ikke fandt i folkeskolen, herunder at skolen forsøger (og i høj grad) lykkes med at imødekomme det enkelte barns behov, at skabe et nært og trygt miljø, og tid og rum til at lytte til børnene.

For andre forældre er NFS et bevidst førstevalg. En forælder fortæller hvordan skolen blev valgt på grund af værdigrundlaget ift. at møde børnene hvor de er og at der stilles krav til børnene med afsæt i hvad de selv er klar til. En anden fortæller, at de til det åbne hus-arrangement oplevede nogle engagerede børn, der turde stille sig op og holde oplæg for de fremmødte, og som hvilede i sig selv. "Det var eleverne, der overbeviste os - ikke de voksne", som hun siger.

Flere af forældrene havde hørt positive historier om NFS og børnene fra skolen før de indmeldte deres børn; ikke kun fra familie og venner der kender

skolen indefra, men også fra andre, der ikke har en direkte tilknytning til skolen. En fortæller, hvordan en erhvervsskolelærer oplever at NFS-eleverne er meget inkluderende og hjælpsomme, når de er i brobygning, og en anden fortæller hvordan en præst oplevede at NFS-eleverne tog noter og var anderledes engagerede i konfirmationsundervisningen end han var vant til. Og en fortæller, hvordan pædagoger fra barnets børnehave havde besøgt skolen og havde udvist stor begejstring. En forælder fortæller også, hvordan hun oplevede at NFS-børnene hilser og siger godmorgen til hinanden i bussen på vej til skole; noget hun ikke oplever med andre børn.

Sådanne historier og oplevelser er med til at give ro i maven ift. skolevalget, og illustrerer hvordan børnene bliver lagt positivt mærke til, og at det har en betydning, når man overvejer om NFS er den rette skole for ens barn.

Fælles for alle er, at også mindre søskende efterfølgende er begyndt på skolen.

NÆSTVED FRI SKOLE

INGEN

tager den lige vej...

ALLE

taler om aldersintegrering

FLERE

taler om retssystemet og konflikthåndtering

De gamle elever om valget af NSF og hvad det har betydet?

De gamle elever har ikke på samme måde haft indflydelse på valg af skolen. Men flere af dem havde gået i folkeskolen inden de kom på NSF, og de fortæller, at de ikke oplevede at blive rummet i den almindelige skole. En af deltagerne fortæller, at "Jeg kom fra en skole, hvor man troede jeg var dum - her på NSF fandt man ud af, at jeg faktisk var ordblind". Flere taler om oplevelser med mobning og mistrivsel. På NSF oplevede de at blive mødt og rummet, at få tid til at hele og blive samlet op efter hårde og traumatiske oplevelser i folkeskolen, og "at få ro til at finde ud af, hvad jeg er for et menneske".

Flere af de deltagende gamle elever havde eller fik søskende på skolen.

Fælles for de deltagende gamle elever er, at de efter NSF har været forbi forskellige former for uddannelse; produktionsskoler, HF, gymnasier, kreative skoler etc., og ingen af dem har taget, hvad man kan kalde den lige vej. De fortæller alle om at være afsøgende og kritiske ift. valg af uddannelse og livsvej.

Hvad fortæller man om skolen til andre?

I interviewet blev der spurgt ind til hvad de nu fortæller til andre om skolen, samt hvordan de vil betegne skolen ift. andre skoler. Målet var at undersøge, hvad deltagerne fremhæver som det særlige ved NSF.

Forældrene fremhæver det **aldersintegrerede**, som noget de fortæller andre om. Dét, at man rykker op, når man er klar, og ikke på baggrund af alder, og dét at alle eleverne er samlet til morgenmødet og selv små børn tør række fingeren op og fortælle at man er ked af det og at man skal passes på. **Demokratiet** og hele **retsmødesystemet** bliver også nævnt som noget, man særligt fortæller om. Dét, at børnene har en udstrakt grad af **selvbestemmelse**, og at de trænes i **konfliktløsning** som en helt naturlig del af hverdagen, er

noget der ses som særligt ved skolen. Forældrene beskriver hvordan de fortæller andre, at børnene har en stemme, og ikke bare skal indordne sig under regler, som andre har lavet. En forælder fortæller, hvordan hun beskriver skolen som "megaflippet og helt fantastisk". Hun lægger, som flere andre, særligt vægt på, at der **ingen lektier er**. Forældrene fortæller, at de også fortæller om en åben skole, hvor der er ingen eller **meget lidt mobning** - og hvor der er et system og nogle dygtige voksne til at tage sig af det, hvis det opstår.

De gamle elever udtaler...

De gamle elever lægger særligt vægt på den **individuelle tilrettelæggelse** af undervisningen baseret på **succesoplevelser**. Dét, at undervisningen tager afsæt i **interesse og lyst**, gjorde at de følte sig motiverede - og endda læste forud... Den individuelle skemalægning har bidraget til en **oplevelse af medbestemmelse** - og de har **følt sig set og hørt** i forhold til de valg, de skulle træffe, og hvad der skulle ske. "Det giver selvtillid og selvværd. Dialogen om skemalægningen gav lyst til at lære", som der er en, der formulerer det.

De fortæller at de oplevede skolen som et sted, hvor der var **plads til at være børn**, og at der var tid til børnene, blandt andet med færre børn i klasserne og mere **alternative og involverende måder at undervise på**, fx inddragelse af boldbanen til at illustrere størrelsesforhold i solsystemet, leg i undervisningen, drama mv. En fortæller hvordan hun og en veninde opfandt faget trylledejsformning, som de fik undervisning i en periode. Ture ud af huset bliver også nævnt som værdifulde aspekter af skolegangen.

Hvad er de vigtigste værdier?

Værdispørgsmålet blev adresseret på forskellig vis undervejs i hele interviewet og kan også læses ud af de

øvrige analyser. Men der blev også spurgt specifikt ind til hvad deltagerne ser som de vigtigste værdier på NFS.

Det relationelle og de voksnes evne til at se og møde det enkelte barn, der hvor det er, bliver fremhævet som en ekstrem vigtig værdi. Flere fortæller, hvordan de har oplevet, at deres børns særlige behov er blevet set og mødt, fx ved at et barn fik lov at "ligge på sofaen med sin bamse" hele det første år, eller "læreren sagde, at min datter ikke skulle fokusere på at lære noget det første lange stykke tid, men at det bare var vigtigt, at hun kom her hen". Sannes funktion (og person) blev fremhævet som særlig værdifuld i forhold til at understøtte **det enkelte barns trivsel** individuelt såvel som i de grupper, det er en del af. Særligt de forældre, der havde valgt skolen til pga. børnenes mistrivsel i det etablerede system, oplevede en stor støtte i samtalerne forud for skolevalg og -start. "Hun er den, der sørger for at alle har det godt - hun har det store overblik", som der er en, der siger, både ift. det aktuelle interne liv på skolen, men også ift. at tage de nødvendige afklarende samtaler med potentielle nye elever og forældre.

Det, der går igen i interviewene, er vægten på **børnenes egne valg og behov** i forhold til deres skolegang, fx "at når man skal igang med at læse, så ville nogen sidde under bordet eller ovenpå skabet, så måtte man gerne det. Der er ikke noget som er forbudt medmindre at det er farligt", og **at der er plads og tid til, at børnene finder deres egen læringsstrategi.**

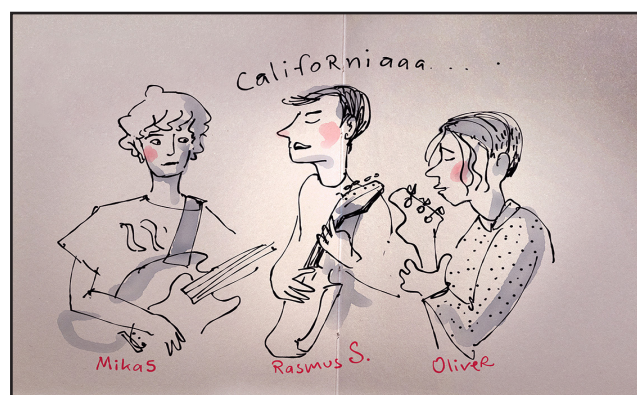
En forælder nævner, hvordan hun oplever det som en kerneværdi, at man prøver at finde ind til elevernes eget drive i undervisningen, og at der er fokus på at finde den indre motivation til at lære. Flere nævner, hvordan de voksne er ekstremt dygtige til at "putte læring ind i alting" om det så er brætspil, klatring i skoven eller andet.

Der var flere der positivt omtalte dét, at også de voksne synes at være drevet af motivation og engagement ift. deres egne specifikke interesser. Her blev særligt musik og natur/udeskole nævnt som eksempler på, at de tilbud, som findes på skolen, er drevet af højt engagement og som smitter af på børnene. Men, som det bliver beskrevet nedenfor, så giver det også forældrene en oplevelse af bred-demæssig udfordring ift. mængden af tilbud og aktiviteter, som børnene præsenteres for. Som en af forældrene siger: "Jeg tror at det er vigtigt med engagementet, for det er

også det man lægger ud til eleverne, at **engagementet er drivkraft for læring.** Men jeg kan også se, at det kan give en smallere palette".

Konflikthåndteringen bliver også nævnt gentagne gange som en stor værdi. En forælder fortæller at "hun er helt på røven over det", og hun fortæller, hvordan hun mener at det er noget, der er grundlæggende vigtigt for at kunne håndtere sit liv. Flere fortæller hvordan netop **retsmødesystemet** og det store fokus på konfliktløsning er noget af det vigtigste på skolen, og noget som mange andre skoler og virksomheder kan lære af. Som eksempel nævnes samtalerne som særligt pige-grupperne har med Sanne og Matilde når der opstår "fnidder". Værdien kommer særligt til udtryk ved at der er tid til **at tage sig af konflikter og til at reflektere og lære af de konflikter**, som naturligt opstår i børnenes hverdag. Én forælder beskriver det som at "**elevkultur og voksenkultur blandes sammen**", fordi man taler sammen og børn bliver lyttet til og mærker, at de har en stemme og har betydning. Og en anden fortæller hvordan hendes datter har lært "hvad der er hendes og hvad der er de andres" som eksempel på, at konflikt-håndterings-tilgangen har en positiv betydning for, hvordan man går til sig selv og andre i konfliktsituationer.

Endelig beskrives det som en værdi, at "**forældrene kan komme og hænge ud – og være nysgerrig på hvordan ens børn interagerer.** Det er fedt – tænk at man bare kan gøre det", og **arbejdsweekenderne og de pædagogiske dage** beskrives også som en værdi, der er med til at knytte forældrene til skolen.

HVAD ER DE VIGTIGSTE VÆRDIER?

Frihed under ansvar bliver nævnt som en helt særlig værdi på NFS af de gamle elever. Friheden til at være som man nu engang er og til at vælge hvad man vil lære, hvornår og hvordan, men også at man lærer **at tage ansvar for sine handlinger**. Her nævnes **retssystemet** som en af grundpillerne, men også at man som elev har været med til at vælge systemerne og reglerne på skolen. Dét at man kunne stemme nye elever og lærere ud eller ind på skolen har haft en stor betydning. "Det var et stort ansvar - vi lyttede, argumenterede og kom med modargumenter". De beskriver det som, at **de voksede med opgaven**, og at de syntes at det var overskueligt og gennemsigtigt at være en del af.

Det aldersintegrerede setup har haft en positiv betydning. At store og små har deltaget i **morgenmøder og skolemøder** med lige stemme, at der har været mulighed for relationer de forskellige grupper imellem bliver fremhævet. De gamle elever oplevede at have fået et **stort netværk og mange relationer** på skolen. "Jeg legede her med mindre elever. Her kunne man vælge mellem 100 i stedet for 22", og at de derigennem lærte at indordne sig på kryds og tværs. De gamle elever beskriver, at de ikke selv er optagede af alder og aldersforskelle i de relationer, de har i deres liv. "Det er fuldkommen ligegyldigt med alder. Jeg møder det menneske, som det er", som der er en, der formulerer det.

Retssystemet og nærdemokratiet fremhæves også som særligt værdifuldt. De gamle elever oplever at have udviklet en **retsfølelse og en ret til at have en mening** - og at ytre den. Elementer i nærdemokratiet er morgenmødet, hvor alle mødes og sidder sammen, og alle hører de samme ting. Det giver en **fællesskabsfølelse**. Retsmødet, hvor konflikter blev løst af jævnaldrende kammerater har gjort at man har udredt problemet, lyttede og diskuteret. Det har skabt en atmosfære af, at det er OK at være uenig og at det ikke betyder at man er dårlige venner af den grund. En af de gamle elever fortæller, at hun har gået på to andre skoler, der kalder sig demokratiske, men ingen af dem har været demokratiske i deres kerne ligesom NFS. Flere fortæller hvordan **retssystemet og demokratiet har gjort dem naturligt interesseret i det omkringliggende samfund**.

Nærheden og oplevelsen af at blive mødt, har sat sig dybe spor i de gamle elever, og er også en meget vigtig værdi. **"Der er altid en hånd, der rækker ud, man bliver ikke**

tabt", er der en, der siger. Flere af de gamle elever har oplevet, at få lov til at få ro og komme til sig selv ovenpå mistrivsel. **Følelsen af ikke at blive presset** og at have samtaler med Sanne beskrives som særligt værdifuldt og hjælpsomt i forhold til at trives og lære at håndtere sine udfordringer. En elev fortæller åbent: "Jeg var aggressiv som barn, og ved ikke hvor jeg havde været, hvis ikke skolen havde hjulpet".

Hvad synes I, at man får med sig fra NFS?

I interviewene spurgte vi også ind til, hvad deltagerne synes at man får med sig fra NFS for at få en fornemmelse af, hvad det er for elever, som skolen udklækker.

Børnenes evne til konfliktløsning bliver fremhævet af flere af forældre som noget af det, som børnene får med sig fra NFS. Forældrene nævner hvordan det blandt andet kommer til udtryk i, at eleverne lærer at håndtere sig selv i konflikter med andre, er i stand til at se situationer udefra, og evt. vælge at gå væk fra en konflikt.

For flere var det svært at forestille sig, hvad børnene får med, da de fortsat går på skolen, men forældrene udtrykte forhåbninger om, hvad skolen bidrager med til deres børn. Her blev **"selvværd" fremhævet, ligesom "dét, at kunne navigere i forhold til andre"**. Ord og vendinger som **"at hvile i sig selv"**, **"at have lyst til det liv, man har"** og **"at mine børn bliver til mennesker, som andre mennesker har lyst til at være sammen med"** beskriver meget godt, de forhåbninger, som går igen blandt forældrene.

Andre beskriver også, hvordan de håber, at deres børn får en **fornemmelse af at verden er åben for dem**, og at de kan se, at de selv kan sætte ting i gang, hvis de vil. En forælder beskriver det som **"dannelse"**, dvs. en grundlæggende respekt for andre mennesker, og viden om hvordan

man opfører sig overfor andre mennesker. Hun supplerer med at det understøttes af, at de voksne og de andre børn på skolen møder hinanden med nysgerrighed, og at alle prøver at forstå i stedet for dømme.

Forældrene nævner også, at de forventer at børnene kan bestå folkeskolens afgangsprøve, men der bliver ikke lagt særligt vægt på specifikke faglige kompetencer.

De gamle elever er ikke i tvivl om, at de har fået en masse med fra NFS. En formulerer det som, at NFS har lagt nogle gode grundsten, herunder **troen på at man er noget værd**. En anden siger, at det handler om at vide at man ikke kan alt med det samme, men at man er villig til at prøve. **“Det handler om en parathed til at det er OK ikke at være dygtig til alt**. Vi er blevet mødt med et ikke-kassesystem; ikke mødt med skalaer og niveauer som man skal leve op til”. De fortæller alle, at de har fået en **særlig tilgang til konflikter og mennesker** med, og oplever at de er bedre til at snakke om og tackle problemer. De agerer ofte mæglere i andres konflikter, og en fortæller hvordan hun har fået så meget interesse for retssystemet at hun skal være domsmand i Østre Landsret.

De nævner også at de har en **åbenhed overfor andre mennesker, og at de har fået selvværd og selvtillid med i bagagen, og en tro på, at man godt kan klare de udfordringer, der er på ens vej**. Som det bliver formuleret af en af de gamle elever: **“Møder man muren, så kravler man over”, og en anden siger: “På NFS lærer man at det er OK, at tvivle lidt, men man har alligevel lært, at**

det er vigtigt at tro på sig selv, og man er præcis som man skal være”.

I forhold til andre elever fra skolen, så holder de fast i relationerne og ses fortsat på kryds og tværs med hinanden. En formulerer det som **at man føler sig hjemme med de andre fra skolen, og at de “genkender systemet hos hinanden”**.

Hvilke potentialer ser I ved NFS?

For at få en fornemmelse af mulige veje, som NFS kan gå i fremtiden, spurgte vi ind til de potentialer som deltagerne ser ved NFS.

Ét af de potentialer, der nævnes er, at tingene skal **vedblive at vokse nedefra**, uanset om initiativet kommer fra børnene eller de voksne. Dét, at der er plads til **at forældre kan byde ind med undervisning i forskellige ting**, ses også som en mulighed, der allerede er til stede, men som godt kunne dyrkes mere.

Flere nævnte muligheden for at tage på **studieture** til byråd og folketing, involvere lokalsamfund, lokale institutioner og virksomheder, som en måde at lære om samfundets opbygning og demokrati. Der nævnes også muligheden for at **involvare børnene**, fx i det lokale plejecenter - hvilket også vil bidrage til at **brande skolen** og vise og formidle, hvad det er “man kan her på NFS”. Potentialet er blandt andet være nysgerrig på, om de kompetencer og engagement som børnene tilegner sig, også “kan bære fx i en børnehave”, som det formuleres af en forælder.

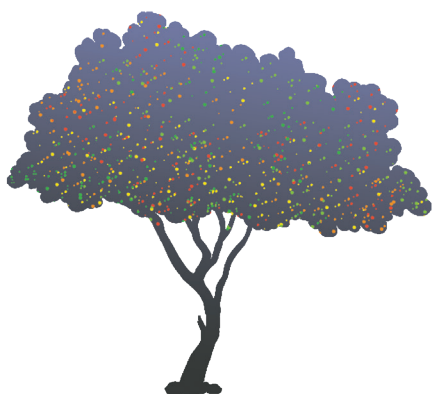

Der nævnes også, at der er et potentiale i **at eleverne lærer at sætte ord på dét særlige, som de kommer med fra NFS**. Dels fordi det er med til at fortælle en positiv historie om en særlig skole, men også fordi det er vigtigt for eleverne at kunne sætte ord på deres styrker. Fx vil de givetvis opleve at konflikter ikke altid løses på samme måde som på NFS i resten af verden.

Der var generelt enighed om, at der kunne ligge noget potentiale i at **brande skolen og elevernes kompetenceprofil mere for omverden**, fx ved at lægge vægt på, at **eleverne forlader NFS med både en social og en faglig profil**. Der blev ikke talt for at lave en decideret konceptskole eller profilskele, da forældrene oplevede at engagementet og motivationen netop kommer af de mennesker, der er ansat. Det blev nævnt, at det var vigtigt at de voksne ikke fik pålagt et særligt koncept.

Selv om **de gamle elever** grundlæggende ikke synes at noget skal laves om, så nævner de alligevel **lektier og disciplin** som områder, hvor man måske kunne ændre noget. Selv om de italesætter modsætningen mellem lektier og frihed, så fortæller de alle, at de har eller har haft et anstrengt forhold til lektier på de respektive uddannelser, der har været på. En foreslår, at man måske med fordel kan indføre lidt lektier.

NÆSTVED FRI SKOLE

AT HAVE IS I MAVEN...

En anden nævner at hun er blevet overrasket over hvordan samfundet udenfor fungerer og har flere har en **oplevelse af at skulle lære at tilpasse sig samfundet efter NFS**, dvs. at de møder en anden virkelighed end den, de har været vant til på NFS, når de kommer videre i livet. Omvendt er de enige om at det lige nøjagtigt er det, som er sundt ved skolen, nemlig at **de oplever en tro på at kunne ændre de ting, de er utilfredse med**. Som en af de gamle elever siger: "Det er svært at passe ind i samfundet, men det er værdier, som jeg ikke vil bytte for at kunne følge med samfundet. Det ville måske være lettere, men jeg ville ikke bytte - jeg er blevet et **selvstændigt tænkende menneske, som stiller spørgsmål ved ting**. Det er sværere, men det har væsentligt flere fordele".

Potentialet i dette kan være at understøtte elevernes overgang fra NFS og over til andre uddannelser eller job, hvilket kunne være et opmærksomhedspunkt.

Dilemmaer og opmærksomhedspunkter

Selv om både forældre og de gamle elever generelt er positive over for skolen, så påpeger de også en række dilemmaer og opmærksomhedspunkter, som skolen med fordel kan forholde sig aktivt til.

Der var særligt et punkt, som blev nævnt gentagne gange som et opmærksomhedspunkt; nemlig **mængden og karakteren af eftermiddagsaktiviteter**. Flere forældre oplevede, at iPads fylder rigtig meget hos børnene, og at de ofte oplevede at hente børn, der var fordybet med en skærm. En fortalte at elever fx ser youtube uden filter på, og opfordrede til at skole, såvel som forældre og børn har fokus på hvordan vi "bedst arbejder med skærmene".

Flere forældre savnede lidt **flere voksenstyrede aktiviteter - rigtig gerne af kreativ art - om eftermiddagen**. Dels for at styrke børnenes kreativitet og kendskab til fx sløjd, håndarbejde, formning, ler og madlavning, men også for at kunne trække eleverne væk fra skærmene. "Nogle børn skal have lidt hjælp til at komme i gang", som der er en, der formulerede det, og "det kan have konsekvenser kun at lægge det op til eleven selv", med henvisning til, at så ville flere elever

vælge skærmen frem for noget kreativt om eftermiddagen. Omvendt var der **en anerkendelse af, at engagementet og aktiviteterne dels skal bæres af børnene selv, og dels af de kompetencer og interesser, som de voksne på det pågældende tidspunkt er drevet af.** "Jeg kan godt lide, at dem der arbejder her, byder ind på det, de kommer med", var der en forælder, der siger, og "Jeg kunne godt tænke mig flere aktiviteter for at udvikle og stimulere børnene og fortsat på frivillighedstanken", var der en anden, der formulerede det. Der blev dermed talt om dilemmaet mellem **indre styring og ydre styring**, mellem behovet for at blive eksponeret for forskellige kreative fag og aktiviteter, og så troen på, at børnene selv er i stand til at finde på kreative alternativer til skærmene.

Et andet opmærksomhedspunkt var **arbejdsweekenderne som socialiseringsanledning.** Flere af de deltagende forældre havde oplevet, **at det var svært at blive integreret i forældregruppen.** Flere havde oplevet, at være meget alene på arbejdsweekenderne, og at der ikke rigtigt blev taget hånd om dem som nye forældre. En fortæller: "Jeg kunne gå en hel dag uden at tale med nogen ... Det er svært at komme ind". Arbejdsweekenden bliver i den forbindelse nævnt som et sted, hvor der på den ene side er mulighed for at tale sammen og hilse på hinanden, men også at **aftenens koncertprogram fylder relativt meget**, så der ikke er så meget plads til at snakke sammen som forældre eller at se og høre om andre ting, der foregår på skolen. En forælder var optaget af, at arbejdsdagene **er ineffektive med for meget plads til hyggesnak**, hvorimod de pædagogiske dage var anderledes fine, fordi "der ved man, hvad det er". Samlet set peger disse oplevelser på vigtigheden af at **få forventningsafstemt både før og under, sådan at man som ny forælder især, ved, hvad man kan forvente.** Udsagnene peger også på, at det er vigtigt **at være opmærksom på nye forældres behov for at blive taget godt imod og integreret i forældregruppen** - og at det ikke sker af sig selv.

Andre savner **flere fælles forældreaktiviteter, der dels kan styrke tilhørsforholdet til skolen, men også styrke kendskabet til hinanden og hinandens familier**, og dermed bakke op omkring evt. konflikter omkring børnefødselsdage, give sparring til hinanden etc. mv. Et par forældre nævnte, at de ikke helt ved hvordan demokratiet fungerer i forhold til forældrene. "Kan forældrene have en stemme?", som der var en, der formulerede det. Der kom

forslag op omkring **uforpligtende eftermiddagshygge, fælles forældreaftner** etc., men samtidig en erkendelse af, at nogen skal tage teten og arrangere det - og at skolen i høj grad også er **engagementsdrevet.**

Endelig blev følgende opmærksomhedspunkt nævnt i begge forældreinterview, nemlig muligheden for at følge med i ens barns progression og **en utryghed i om børnene nu når det nødvendige faglige niveau.** Der var generel enighed om, at det var svært, fordi **eleverne ikke har lektier for og fordi der ikke er et intranet, men at det til gengæld ikke var noget de savnede.** Men det betyder måske, at der skal fokus på andre former for kommunikation omkring progression og niveau. **Forældrene udtrykker generelt stor tillid til skolen og lærernes vurdering, og anerkender "at man skal have is i maven" i forhold til at børnene udvikler sig forskelligt.** Det blev af forældrene italesat som vigtigheden i at balancere det faglige og det sociale, og at det med fordel kan tydeliggøres i Goplergruppen at der udover det sociale, også er noget faglighed, som der skal opmærksomhed på.

Flere forældre nævner at **det fylder meget med mad og måltider**, og dét, at man ikke spiser på faste tidspunkter. Dels fordi leg og læring **kræver energi til krop og hjerne**, og at flere børn (særligt de mindre) **glemmer at spise**, men også fordi **måltidet har en social funktion, hvor man ser hvad andre spiser, og hvor man kan blive introduceret til ny og spændende mad.**

Et opmærksomhedspunkt går på størrelsen af skolen. De deltagende forældre var **glade for størrelsen af skolen** og "det er ikke alting, der egner sig til at blive skaleret op", med henvisning til den **nærhed**, som er noget af det, som "skolen virkelig kan". I den forbindelse blev det bemærket at opførelsen af Nord har gjort, at de ældre elever er længere væk fra selve skolen, hvilket kan påvirke **helhedstænkningen og aldersintegrationen**, hvilket er noget af det, som forældrene nævner som særligt værdifuldt.

De gamle elever udtaler...

De gamle elever beskriver ikke på samme måde konkrete opmærksomhedspunkter. Men med tanke på deres oplevelser omkring at **"det er overvældende at komme ud på den anden side"**, og "En kort periode ønskede jeg, at jeg ikke havde været på NFS, da jeg ikke kunne finde ud af at komme ind i den anden verden" kan der spores et opmærk-

“Der er ikke noget, som skolen skal gøre anderledes. Skolen gør samfundet en kæmpe tjeneste ved at forme disse mennesker”.

somhedspunkt omkring, **hvordan man ruster den unge til overgangen fra NFS til anden uddannelse eller job.**

De gamle elever er også glade for den fortsatte tilknytning til skolen og er **glade for at komme på skolen selv mange år efter.** Det er derfor et opmærksomhedspunkt, hvordan denne tilknytning kan bevares - både for eleverne, for hvem det er vigtigt at bevare tilknytningen til et sted, der har betydet så meget for dem, men også for skolen, som med tiden kan bruge de gamle elever som ressource og referencepunkt. Som een af de gamle elever sagde: **“Stop aldrig med store kagedag og ballondag - det er vores grund til at komme herud.”**

Kondensering og opsamling

I dette afsnit samles op på den ovenstående analyse. Og der trækkes tråde til den del af interviewet, der handlede om, hvor deltagerne ser skolen om 5-10 år.

Læser man på tværs af interviewene kan man læse, at forældrene generelt er glade for skolen, at de ser nogle helt klare værdier i tilgangen til børnene, til friheden til og muligheden for at danne sig selv, at de oplever nærværende og kompetente voksne - og at de oplever at deres børn får nogle meget vigtige kompetencer med sig videre i livet. De nævner aldersintegrationen og de flydende overgange som vigtige, ligesom forældrene fremhæver retssystemet og konflikthåndteringen, som vigtige elementer i skolens liv. Det suppleres af de gamle elever, der alle beskriver hvordan de er gået ud af NFS med højt selvværd, en udpræget retsfølelse og en kvalitetssans ift. undervisning. Nøgleord som frihed, motivation og demokrati går igen i interviewene og i analysen.

Der nævnes en række potentialer for skolen, både indadtil i forhold til at fastholde at engagementet i og omkring skolen skal komme nedefra, men også styrke dette engagement ved at inddrage flere forældrekompetencer. Men også udadtil i forhold til at brande skolen på de værdier, som er væsentlige, herunder koblingen mellem en social og faglig profil.

Der er også fremdraget en række opmærksomhedspunkter, som kan læses som et udtryk for et ønske om at udvikle skolen, blandt andet ved at styrke forældretilhørsforholdet og minimere utrygheden omkring ens barns progression

og niveau, samt at forholde sig til en udtalt bekymring om børnenes skærmforbrug om eftermiddagen.

I alle interviews blev deltagerne spurgt om, hvor de godt kunne tænke sig at skolen bevæger sig hen. En beskriver det således: “Jeg håber ikke at skolen drukner i sin egen succes, hvis man vil lave stordrift”, en anden siger: “Normalt kommer jeg hvis jeg skal lave en forandringsproces - og i dag er jeg kommet fordi jeg vil bevare noget”, og en tredje siger: “Der er ikke noget, som skolen skal gøre anderledes. Skolen gør samfundet en kæmpe tjeneste ved at forme disse mennesker”. Det peger i retning af, at Næstved Fri Skole er et godt sted for børnene, og at vi som forældre kan være trygge og glade for de voksne, den struktur og den kultur, som er på skolen.

Interviewene peger også på en række punkter, der kan pege fremad, fx en styrket kobling til det omkringliggende samfund - både som del af undervisningen, men også som en mulighed for at fortælle den gode historie om det gode og vigtige, som skolen gør.

Forældrenes bidrag til denne proces er således vigtige input til hvad der er vigtigt for forældrene, hvad der fylder hos dem, og i hvilke retninger, der ser at skolen skal udvikle sig. De gamle elever bidrager med en historik og et vigtigt vidnesbyrd om, hvad det er for et “produkt” som skolen leverer.

De tre interviews blev alle afviklet i en ånd af gensidig respekt, nysgerrig og oprigtig interesse for skolen og dens udvikling. Perspektiver bekymringer, glæder og utilfredshed blev delt - og det var på een gang rørende og betryggende at opleve det dybfølte engagement, som de deltagende forældre og gamle elever udviste. En stor tak skal lyde til alle dem, der deltog, og alle dem, der gerne ville have deltaget, men blev forhindret på dagen. Det er en proces, som vi bør gentage med jævne mellemrum for at blive klogere på skolen og hinanden og for at holde ånden, demokratiet og den levende samtale omkring vores børns skole i live.

HVILKE VÆRDIER FREMHÆVES - HVILKE AKTIVITETER VÆRDSÆTTES?

Personalets syn på styrkerne ved NFS:

Relationer: Aldersintegrering

Læringsmiljø: trygt og anerkendende, at man passer på hinanden". Omsorg og empati

Demokrati: Skolemøderne og morgenmøderne

Konfliktløsning: Retsmøder og mægling i hverdagen

Børnesyn: På NFS får børn lov til at være børn! Det betyder blandt andet at leg og kammeratskab er i fokus, og at eleverne bliver hørt og set på en respektfuld måde.

Undervisning og opgaveløsning er lystbetonet.

Skolen er rummelig; som barn eller voksen lægges der vægt på, at man kan være som man er (fokus på individet) - med respekt for sine medmennesker og skolens fællesskab.

Vi er "tålmodige" på baggrund af det enkelte barns udvikling.

På NFS har man troen på at man kan udfolde sit potentiale i de rette rammer.

Forældrenes syn på skolen:

Aldersintegrerede struktur

Demokratiet,

Retsmødesystemet

Selvbestemmelse

Konfliktløsning

Børnene har en stemme

Ingen lektier

Meget lidt mobning

Individuel tilrettelæggelse af undervisningen

Undervisningen tager afsæt i interesse og lyst

Alternative og involverende måder at

undervise på

Det relationelle og de voksnes evne

til at se og møde det enkelte barn

At man prøver at finde ind til elevernes eget drive i undervisningen, og at der er fokus på at finde den indre motivation til at lære.

Konflikt håndteringen

At kunne håndtere sit liv,

Elevkultur og voksenkultur blandes sammen

At forældrene kan komme og hænge ud - og være nysgerrig på hvordan ens børn interagerer.

Highlights fra tidligere elever:

Frihed under ansvar, Friheden til at være som man nu engang er, og til at vælge hvad man vil lære.

Der er altid en hånd, der rækker ud, man bliver ikke tabt.

Forældrene om hvad man får med sig når man forlader NFS:

Selv værd

Det, at kunne navigere i forhold til andre

At hvile i sig selv

At have lyst til det liv, man har

En fornemmelse af at verden er åben, og at man selv kan sætte ting i gang, hvis man vil.

Dannelse: dvs. en grundlæggende respekt for andre mennesker, og viden om hvordan man opfører sig

overfor andre mennesker,

Forældrene forventer at børnene kan bestå folkeskolens afgangsprøve!

De gamle elevers syn på hvad man får med sig:

Vi har fået en særlig tilgang til konflikter og mennesker med.

Åbenhed overfor andre mennesker, og at vi har fået selvværd og selvtillid med i bagagen, og en tro på, at man godt kan klare de udfordringer, der er på ens vej.

Det er vigtigt at tro på sig selv, og man er præcis som man skal være.

Fra sammenfatning

Aldersintegrationen og de flydende overgange, Retsystemet og konflikt håndteringen, Selvværd, Frihed, Motivation og Demokrati

Elevernes syn

Leg og venskaber

Frihed og selvbestemmelse - Demokrati

Respekt for hinanden

Håndtering af konflikter

Retsmøde principperne

Fællesskabet

At lære at tage ansvar for egen læring

Rummelighed

Highlights fra bogen "Fri børn leger bedst"

Valgfrihed

Relationer og aldersintegration

Frihed og initiativ

Glæde, nysgerrighed og engagement

Demokrati

Konflikt håndtering (retsmøderne)

Tillid og tålmodighed

EN ARBEJDSVEEKEND PÅ NFS I STREGER

Tegninger af Ingrid Lill

NÆSTVED FRI SKOLE

FREMDRIFT

TILLID

DEMOKRATI

FRIVILLIGHED

INTEGRATION

RETTIGHEDER

DET FRIE LEGENDE BARN